

Окрім того, отримані результати можуть бути використані підприємствами інших галузей промисловості, які впровадили або планують впроваджувати сучасну концепцію управління для обліку та управління витратами.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Лопатников Л.И. Популярный экономико-математический словарь. 3-е изд. М.: Знание, 1990. – 256 с.
2. Промыслов Б.Д., Жученко И.А. Логистические основы управ-

ления материальными и денежными потоками. (Проблемы, поиски, решения). – М.: Нефть и газ, 2004. – 245 с.

3. Терехов Л.Л. Математика для экономистов. М.: Финансы и статистика, 1983 – 347 с.
4. Хорнген Ч.Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект. – М.: Финансы и статистика. 1995. – 416 с.
5. Шеннон Р.Ю. Имитационное моделирование систем – наука и искусство / Пер с англ. Под. ред. Е. К. Масловского. – М.: Мир, 1978.
6. Шим Д., Сигел Д. Методы управления стоимостью и анализа затрат: Пер. с англ. М.: Информ изд. дом «Филинь», 2002. – 44 с.

УДК 330.34:338.46

Киризиук С.В.

*докторант відділу економіки і політики аграрних перетворень
Інституту економіки та прогнозування
Національної академії наук України*

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОЇ СІЛЬСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті розкрито зміст та особливості розвитку креативного типу сільської економіки. Визначено передумови, ключові фактори та базові принципи її формування. Розкрито окремі механізми та інструменти розвитку креативної моделі сільської економіки.

Ключові слова: сільська економіка, креативна економіка, креативний сектор, сільське середовище.

Киризиук С.В. РАЗВИТИЕ КРЕАТИВНОЙ СЕЛЬСКОЙ ЭКОНОМИКИ

В статье раскрыто сущность и особенности креативного типа сельской экономики. Определено предпосылки, ключевые факторы и базовые принципы её развития. Раскрыто отдельные механизмы и инструменты развития креативной модели сельской экономики.

Ключевые слова: сельская экономика, креативная экономика, креативный сектор, сельская среда.

Kyryziuk S.V. DEVELOPMENT OF THE CREATIVE RURAL ECONOMY

The article deals with the nature and the features of the creative type of the rural economy. Defined the background, the key factors and the basic principles of its development. Disclosed certain mechanisms and tools of the creative rural economy.

Keywords: rural economy, creative economy, creative sector, rural environment.

Постановка проблеми. Розвиток глобальної економічної системи відбувається досить нерівномірно у всіх його проявах – хронологічному, географічному й ін., підтвердженням чого є загострення проблеми поляризації розподілу економічних благ на всіх рівнях: від глобального (між Північною та Південною півкулями) та міжрегіонального (між Північною Америкою, Європою, з одного боку, й Африкою та країнами Азії, з іншого) до внутрішньо-національного та локального. Сільські території особливо гостро піддані впливу цієї проблеми, що виражається не лише в наздоганяючій місто ролі, а й посилені поляризації між їх окремими одиницями. Наслідком цього є поява деградуючих та зникаючих сіл, а причинами з точки зору традиційної економічної науки – їх низька конкурентоспроможність, обумовлена обмеженістю ресурсів, просторовою віддаленістю тощо. У сучасному науковому середовищі визріла нова ідея економічного розвитку, основою якої є не обмежені традиційні ресурси (земля, капітал, праця), а безмежний ресурс людського розуму – креативне мислення, що стало базою формування нової економічної системи – креативної економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розвідки та пошук нових моделей економічного розвитку, зокрема на основі креативного потенціалу людини, з об'єктивних причин значно раніше стали предметом наукових досліджень у розвинених країнах (Великобританії, Австралії, Канаді, США та ін.), що

обумовлено високим ступенем розвитку суспільства. Зарубіжним вченим вдалося не лише розробити теоретико-методологічні та методичні основи розвитку креативної економіки [1-3], а й опробувати отримані знання [4-5]. Оскільки концепція креативної економіки генерувалась під впливом процесу урбанізації суспільного розвитку, можливість її імплементації в умовах сільських територій вимагає спеціального дослідження. Незважаючи на те, що в зарубіжному науковому середовищі перші такі спроби уже започатковано [6-7], все ж залишається відкритими багато питань та аспектів щодо адаптивності креативної моделі розвитку в інших країнах.

Постановка завдання. З огляду на це в даному дослідженні ми спробували виділити особливості становлення креативної сільської економіки, опираючись на емпіричному досвіді зарубіжних країн, та узагальнити рекомендації щодо можливостей застосування креативної моделі для соціоекономічного розвитку сільських громад в Україні.

Виклад основного матеріалу. Креативна економіка досить нове явище в економічній теорії (друга половина 1990-х – перша половина 2000-х рр.), кристалізація основних положень якої ще не завершена. Розроблені теоретичні підходи до креативної економіки (галузевий, просторовий, професійний) хоч і мають певні специфічні вихідні положення, все ж єдині в твердженні щодо рушійної ролі людини з її креативним потенціалом, що генерує нові форми,

зміст та корисність, у розвитку нової моделі економіки. Окрім цього в згаданих підходах наголошується на міській природі креативної економіки. Незважаючи на це, феномен креативної економіки має місце і в сільській місцевості. Одним із найбільш успішних прикладів по праву можна назвати модель економіки графства Принца Едварда¹, яке позиціонується як «перша канадська креативна економіка».

За порівняно коротку історію графства (засновано в 1792 р.) пройшло декілька хвиль економічного зростання та занепаду, які створили передумови для становлення нової моделі економіки: розвинені судноплавні бухти (наслідок лісозаготівельної та лісосплавної доби розвитку – до 1860 р.); архітектурна спадщина григоріанського стилю (наслідок інвестування надвисоких прибутків фермерів від експорту зернових та хмелю в розвиток житлового будівництва протягом 1860-1890 рр.); декілька десятків забутих об'єктів доби промислового буму (наслідок активного розвитку харчової промисловості в 1890-1980 рр.). Нова хвиля економічного підйому регіону в значній мірі була обумовлена екзогенними процесами. Перш за все, сільська економіка регіону піддавалася впливу трансформацій, що мали місце в міській та глобальній економіках:

- зростання ролі третинного сектору;
- підвищення зайнятості працівників офісного типу – так звані «білі комірці» (протягом 1961-1991 рр. частка «білих комірців» у зайнятості в міській економіці в Канаді подвоїлась, досягнувши значення 28% від загальної кількості);
- зростання нестандартних форм зайнятості (підвищення рівня часткової зайнятості, зайнятості за контрактом, віддалена зайнятість);
- зростання технологічності та технічної оснащеності праці, у результаті чого цінність підвищення трудової кваліфікації зменшувалась, натомість зростала значимість рівня освіти та соціального капіталу працівника;
- необхідність постійного підвищення рівня інноваційності виробничих процесів та підходів, у результаті чого відбувається зростання попиту на новаторські / креативні ідеї;
- з підвищенням рівня ІКТ відбулись зміни в розміщенні та прив'язці до місця розташування видів діяльності міської економіки (переміщення з фабрик та заводів в офісні приміщення, а також зростання частки виконаних робіт на дому або віддалено, у тому числі в сільській місцевості);

• міська економіка стала високо інтегрованою у світову господарську систему, де кожна з них (економіка міст) зайняла своє місце. Так, провідні мегаполіси, такі як Лондон, Нью-Йорк, Токіо, стали світовими фінансово-економічними центрами, інші великі мегаполіси, як, наприклад, Торонто, функціонують як «передавальні станції», забезпечуючи зв'язок регіону чи країни з глобальною системою, у свою чергу невеликі міста виконують функцію проміжного елемента зв'язку з міською економікою для великої кількості сільських економік [8, с. 121-123].

Крім того, з розвитком якісної транспортної інфраструктури (у 1960-х рр. було збудовано магістраль Торонто-Монреаль) та поліпшення доступності приватного автотранспорту, відбувалось підвищення комунікаційних зв'язків регіону із зовнішнім середови-

щем. На початку 1980-х рр. розпочинається процес імміграції міських жителів у регіон. Більшість іммігрантів були середнього та старшого віку, що шукали нове якісне середовище для життя, а також комфортні умови праці. Регіональні особливості графства Принца Едварда більш ніж відповідали їх запитам:

- привабливий природний ландшафт та безпечне екологічне середовище;
- висока якість та історична цінність існуючого житла (григоріанський стиль);
- вдале географічне розташування (практично посередині транспортного коридору, що з'єднує Торонто-Оттаву-Монреаль, будучи на відстані 3-х годин автомобільного сполучення з крайніми пунктами), що дозволяло зберігати зв'язки з основними мегаполісами Канади.

Особливо користувався попитом регіон серед працівників творчих та креативних професій (художників, фотографів, дизайнерів, письменників тощо), для яких гармонія з природою мала цінність не лише для проживання, а й праці (через усамітнення з природою, пошук нових ідей, практичної реалізації проєктів тощо). Протягом 1990-х рр. відбувалось активне насичення та урізноманітнення діяльності в сфері культури та креативу: на початку 2000-х рр. кількість зареєстрованих суб'єктів економічної діяльності в сфері креативної діяльності перевищувала 30 одиниць, у тому числі 10 художніх, 5 гончарних, 4 скло-майстерень, 2 фотостудії та ін., що забезпечували постійну зайнятість декільком десяткам жителів регіону. Крім того, додатково (не на постійній основі) у сфері креативних видів діяльності було зайнято понад три сотні сільських жителів. Таким чином, у регіоні сформувалась стала тенденція зростання ролі креативного сектору в сільській економіці, що заклало основу нового економічного підйому економіки регіону на засадах творчого та креативного потенціалу.

Якість природного та життєвого середовища відіграє ключову роль для приваблення, залучення й утримання творчих, креативних людей й відповідно розвитку креативної економіки. Якщо в епоху індустріального розвитку конкурентні переваги тої чи іншої території визначались станом інфраструктури, податковими стимулами, вартістю робочої сили, то в епоху економіки знань та інновацій визначальними факторами розвитку креативної економіки на певній території стали якість середовища – *специфічне сільське середовище*, що включає наступні компоненти:

- природне середовище – збереження природної первозданності оточуючого природного середовища;
- життєве середовище – гармонійне поєднання побутово-господарської діяльності членів сільського соціуму та суб'єктів сільської економіки з оточуючим середовищем на засадах традиційної культури господарювання;
- інституційне середовище – сукупність норм та правил, що регулюють соціально-економічні взаємовідносини між членами суспільства, суб'єктами господарської діяльності в сільській місцевості, й створюють сприятливі умови для зародження, розвитку та реалізації ідей.

Сільське середовище епохи постіндустріального розвитку відрізняється від того, яке існувало в індустріальну добу (табл. 1). Найбільш важливими характеристиками нового сільського середовища, на нашу думку, є, по-перше, переоцінка джерела економічного потенціалу сільських територій, яким стали знання та навички сільських жителів тобто людський капітал сільських територій, змістивши природний фактор на другий план, й по-друге, внаслідок скоро-

¹ Регіональний муніципалітет, розташований у південно-східній частині провінції Онтаріо (Канада) на узбережжі однойменного озера, займає територію 1,05 тис. км² з населенням 25,26 тис. осіб (густота – 24 осіб / км², 2011 р.) й відноситься до категорії сільських територій.

Таблиця 1

Порівняння властивостей старого та нового сільського середовища

Характеристики	Старе сільське середовище	Нове сільське середовище
База економічного розвитку	Наявність природних ресурсів є вирішальним й формує виробничу функцію території на локальному та глобальному рівнях	Наявність природних ресурсів менша важлива, натомість вирішальну роль у формуванні економічної функції відіграє якість людського капіталу (зокрема, освітньо-кваліфікаційна та творча складова)
Доступність капіталу	Ринок капіталу чітко розподілений, у результаті чого розвиток сільської економіки залежить від наявності внутрішніх резервів капіталу	Ринок капіталу менш розподілений, тому сільські території виступають рівноправним членом конкурентної боротьби на ринку капіталу
Транспортні витрати	Високі, що обмежує розвиток торгівлі та розширення ринку	Низькі, що сприяє розміщенню виробництв за принципом мінімізації витрат, сприяючи при цьому розвитку торгівлі
Зв'язок та взаємодія	Передача даних здійснюється досить повільно за високої ціни, що обмежує координацію й поширення інформації	Зв'язок – швидкий та відносно дешевий, що сприяє легкій координації та взаємодії
Конкуренція	Сільські території конкурують між собою в рамках країни	Сільські території конкурують між собою як у рамках країни, так і на глобальному рівні

Джерело: удосконалено автором за [9, с. 28]

чення транспортних витрат та полегшення комунікації віддалених територій зі світом нова економіка позбулася географічної прив'язки до місця розташування й у сучасних умовах оперує в просторі: регіональному, національному, глобальному. Варто відмітити, що природна складова хоч і відіграє певну роль у становленні нової сільської економіки, проте воно набуває цінності лише за умови високої якості всіх компонентів сільського середовища – природно-життєвого та інституційного.

Сільські території з якісним середовищем створюють певні *просторові переваги* для здійснення господарської діяльності на них, внаслідок перенесення цінності цього середовища на створений продукт. Проте в умовах постіндустріального середовища (економіки знань) просторові переваги приносять економічний результат за умови наявності високого рівня людського капіталу – *творчого креативу*, що є джерелом нових ідей, творчої діяльності, креативності. Сільські жителі з притаманною їм специфічною традиційною культурою мислення, господарювання, суспільної взаємодії, використовуючи просторові переваги можуть реалізувати свій творчий потенціал через реалізацію господарської функції тобто *креативної діяльності*, що формують сферу креативної сільської економіки (рис. 1).

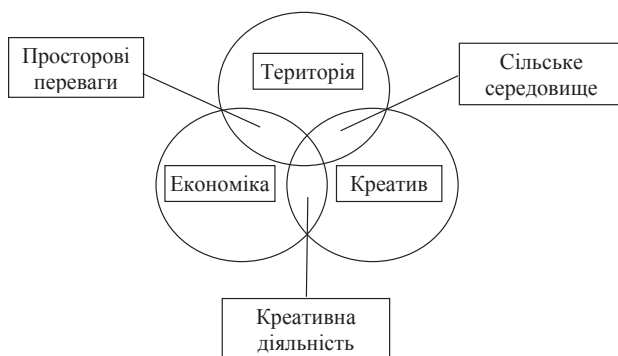


Рис. 1. Компоненти креативної сільської економіки

Джерело: адаптовано автором за [7, с. 10]

Якісне сільське середовище як необхідна умова формування креативної сільської економіки має відповідати декільком базовим принципам:

- гармонійне включення природної компоненти в економічну діяльність, яка не порушує екологічного балансу;

- дотримання особистісної свободи людини-члена сільського соціуму, яка не обмежує колективні права й інтереси;

- відкритість та сприяння творчого індивідуального потенціалу.

Дотримання цих принципів у графстві Принца Едварда стало основою прискорення розвитку сільської економіки на нових засадах – креативного розвитку. Зростання ролі креативної сфери в сільській економіці регіону супроводжувалось трансформаціями й в традиційних галузях, перш за все, сільському господарстві й туристичній сфері.

У сільському господарстві регіону в післявоєнний період почалися процеси, що мали характер стагнації та поступового занепаду. У 1990-х рр. переважна більшість сімейних фермерських господарств були поглинуті великими агрохолдингами і втягнуті у глобальну агропродовольчу систему. Решта невеликих сімейних фермерських господарств своїм відновленням завдячують розвитку туризму та імміграції в регіон нових жителів, які стали для сільськогосподарської сфери джерелом як доходів, так і нових ідей. Однією з креативних ідей для розвитку сільського господарства регіону стало виноробство, яке ніколи не було притаманним для даних територій. Для підтримки розвитку нової галузі агропродовольчого виробництва була розроблена ціла низка заходів стимулювання внутрішнього попиту:

- включення місцевих вин до меню закладів харчування;

- включення відвідування місцевих виробників вин до туристичного «Дегустаційного маршруту»;

- рекламування та дегустація місцевих вин під час проведення регіональних кулінарних фестивалів та сільськогосподарських виставок;

- сприяння реалізації вин у торгівельній мережі регіону та ін.

Протягом перших восьми років від початку реалізації ідеї в регіоні було висаджено близько 300 га виноградників, інвестовано 45 млн дол у розвиток виноробства. У результаті розроблених заходів щорічні надходження від продажу вина, виробленого місцевими виробниками (12 винокурень), у 2004-2006 рр. у середньому склали 18 млн дол, маючи значний потенціал зростання (50-75 млн дол), що оцінюється приблизно у 40-50% ВДВ сільського господарства регіону.

Виноробство розглядається дещо більшим, ніж просто новітньою ідеєю диверсифікації аграрної складової економіки регіону, воно стало спільною

об'єднуючою метою для всієї сільської громади. Цінність виробленого продукту в даному випадку не обмежується лиш вина як такого, а має вищу вартість внаслідок специфічних природно-кліматичних умов, а також внаслідок соціальної взаємодії та духу підтримки цілої громади. Виноробство для регіону стало успішним прикладом виробництва сільськогосподарської продукції з високою доданою вартістю, що стало базовою стратегією розвитку дрібного фермерського господарства. Цьому сприяли декілька факторів, головні з них наступні:

- кількісне зростання попиту на агропродовольство, що обумовлено зростанням як постійного населення регіону (на 2% протягом 1996-2006 рр.), так і тимчасово прибулих туристів;

- якісні зміни попиту на продовольство за рахунок зростання споживчого попиту на традиційну, органічну та специфічну продукцію.

Сімейним фермерським господарствам досить важко конкурувати з великими агрокорпораціями, які за рахунок ефекту масштабу цілком повністю виграють цінову боротьбу на ринку агропродукції. Проте місцевим фермерам вдалося побудувати цілісну регіональну політику, пропагуючи ідею особливої цінності місцевої сільськогосподарської продукції та аграрного виробництва в цілому – аграрної автентичності. Вона будувалася на декількох вихідних положеннях:

- природно-кліматична сприятливість й екологічна безпека виробництва сільськогосподарської продукції в регіоні;

- сільськогосподарська традиція регіону, відповідно до якої історично сформованою формою організації сільськогосподарського виробництва в регіоні були невеликі сімейні ферми, функціонування яких розглядається невід'ємною складовою сільського середовища.

Пропагування ідеї аграрної автентичності забезпечувало місцевим фермерам постійний попит на сільськогосподарську продукцію, реалізуючи її на пряму кінцевим споживачам на основі сформованих коротких ланцюгів доданої вартості.

Як уже згадувалося раніше, збільшення потоку туристів та іммігрантів з достатнім рівнем доходів сприяло розвитку сфери харчування. Оскільки більшість таких закладів відкривалися місцевими жителями (у тому числі власниками фермерських господарств) та іммігрантами, які були зацікавлені в збереженні існуючого сільського середовища, вони активно підтримували ідею аграрної автентичності у своїй діяльності, пропонуючи унікальні традиційні страви й напої, приготовані з місцевих продуктів. Проте їх унікальність обґрунтовувалася не лише природно-сировинною цінністю, а доповнювалася цінністю історико-культурної спадщини місцевого кулінарного мистецтва. Також ідея аграрної автентичності підтримувалася завдяки розміщенню туристів у фермерських господарствах, що дозволяло відвідувачам повною мірою відчути особливості та переваги життя в традиційному сільському середовищі, а власникам отримати вищу економічну вигоду, проявивши високий рівень не лише гостинності й сервісу, а й нетрадиційності та творчості щодо оформлення садиб, приготування страв тощо. Більше того ідея здорового харчування з використанням місцевих продуктів, вирощених за традиційними технологіями в сприятливому природно-екологічному середовищі, переросла в масове явище, притаманне розвиненим країнам з високим ступенем урбанізації. На цій хвилі сільські господарі почали пропонува-

ти туристам та іммігрантам спеціальні послуги з навчання кулінарному мистецтву: разові майстер-класи, кулінарні курси. Зокрема, й у графстві Принца Едварда члени фермерських родин почали відкривати кулінарні школи, які користуються високою популярністю серед міських господинь, які піклуються про здоров'я власних родин.

Цілком зрозуміло, що способи отримання додаткової вартості на основі сільськогосподарського виробництва обмежуються виключно людською здатністю генерувати новітні креативні ідеї, джерелом яких є креативний клас суспільства.

Реалізації нових ідей була націлена й підтримувалась розвитком сфери туризму в регіоні. Основна ідея розвитку туризму регіону полягала в урізноманітненні його видів та постійний пошук нових джерел приваблення та утримання туристів, розширюючи масштаби та період туристичної активності в регіоні.

Однією з таких креативних ідей, що використовувалась для підтримання розвитку туризму, стало використання місцевої традиції сільського способу життя та культурно-історичної спадщини. З цією метою реалізовувалось комплекс заходів, спрямованих на відновлення історичних будівель, виробництв, промислів тощо. У першу чергу, зусилля були спрямовані на реставрацію об'єктів історичної архітектури, що знаходились у комунальній власності: міської ратуші, паромної пристані тощо. Як уже згадувалось раніше, в регіоні збереглося багато будівель григоріанського стилю, що стало основною ідеєю для розробки туристичного «Архітектурного маршруту». Незважаючи на те, що більшість з них знаходились у приватній власності, власники були зацікавлені у включенні їх до туристичного маршруту як ефективної реклами, оскільки більшість з них надавали послуги щодо розміщення туристів у власних оселях.

Інша складова «Архітектурного маршруту» базується на відновленні старих традиційних виробництв (сироварні та консервного цеху), що мають історичну цінність як невід'ємні об'єкти господарського життя місцевої сільської громади. Підтримання їх діяльності здійснювалось цілим комплексом заходів, спрямованих на формування попиту не лише як пам'ятки архітектури, а й як виробника автентичного продовольства (включення до числа об'єктів «Дегустаційного маршруту», реалізація продукції в мережах закладів харчування та торгівельній мережі регіону тощо). Соціально-економічний ефект від реалізації даного проекту не обмежується лише надходженнями від приваблення туристів, а створює ланцюг взаємопов'язаних позитивних впливів внаслідок створення нових робочих місць у промисловості, підтримці попиту на традиційні види сільськогосподарської діяльності, що позитивно впливають на підтримання сільського середовища регіону.

Ще однією важливою креативною ідеєю для регіону стало створення театрального колективу, що було підтримано місцевою владою шляхом виділення для цих цілей будівлі, яка відповідала запитам даної діяльності й, крім того, мала важливу історичну цінність. Внаслідок залучення професіоналів до місцевого театру за декілька років він став осередком нової культурної традиції місцевих жителів, а також привабив туриста якісно нового типу – сімейних пар з середнім та високим рівнем доходів, які прагнули поєднати активний відпочинок з культурними заходами та якісним рівнем дозвілля. Як відповідь на зростаючий новий тип попиту в регіоні активно розширювалась мережа ресторанного бізнесу, що пропо-

нували широкий асортимент традиційних та нетрадиційних страв, підтримуючи та нарощуючи попит на сільськогосподарську сировину місцевих виробників. Крім того, результатом задоволення сформованого попиту на якісне дозвілля стало відродження або виникнення декількох десятків творчих спеціалістів та колективів сфери виконавчого мистецтва. Для підвищення популярності та сприяння розвитку місцевого виконавчого мистецтва на початку 2000-х рр. було ініційовано проведення джазового фестивалю в останній тиждень серпня. У цілому ідея масових культурних заходів у регіоні набула надзвичайної популярності серед відвідувачів, тому місцеві жителі та владні органи всіляко підтримують нові ідеї. Так, у середині 2000-х рр. було ініційовано проведення мистецького фестивалю, який проходить у другій половині вересня, свято місцевого кулінарного мистецтва, що відбувається в жовтні, фестиваль «Кленова провінція» (19-20 березня) та інші. Важливість цих заходів полягає в розширенні туристичного сезону, що не обмежується виключно літніми місяцями. Проте головна ідея таких креативних починань полягає в створенні системи взаємопов'язаних елементів розвитку сільської економіки, що охоплює більшість сфер економічної діяльності: від виробництва до обслуговування. З-поміж усіх згаданих масових заходів хотілось би зосередитись на останньому – «Кленова провінція». Це достатньо нова ідея для регіону (започаткована в 2002 р.), але ґрунтується на історичній традиції добування кленового соку й виробництва з нього сиропу корінного населення та перших поселенців. Політика збереження традиційних видів виробництва має багато позитивних ефектів, що сприяють сталому розвитку: з екологічної точки зору – збереженням природних ландшафтів як ареалів виробництва, з соціальної – підтримання зайнятості та збереження традиційних знань, з економічної – отримання доходів та розвиток віддалених сільських територій. Залучення споживачів до масових заходів, присвячених виробництву кленового сиропу, дозволяє «вдихнути життя, придати цінності» здавалося б «безликому» товару, розміщеному на одній із полиць супермаркету. Таким чином, сам споживач включається в процес підтримання сталого розвитку сільської економіки та сільських територій.

Успішність реалізації креативного потенціалу сільської території графства Принца Едварда підтверджується прискореним зростанням потоку туристів. Так, у результаті узгодженої й системної місцевої політики за 5-ть років (1999-2004 рр.) потік туристів зріс на 74%, а їх витрати збільшилися в понад 2,5 рази (з 25 до 65 млн дол). Крім того, постійно відбувається урізноманітнення туристичної діяльності (історико-культурний, мистецький, кулінарний та ін.).

У 2004 р. роль креативних видів діяльності в локальній економіці була визнана як основа формування поряд з традиційними для регіону секторами: сільським господарством, туризмом, харчовою промисловістю та сферою послуг, й запропоновано нову модель сільської економіки, основаної на реалізації творчо-креативного потенціалу (рис. 2).

У новій моделі сільської економіки креативний сектор розглядається як джерело та генератор нових ідей, впровадження яких відбувається не лише в даній сфері, а й в інших галузях. Креативний сектор виконує функціонально-комунікаційну функцію, що забезпечує ефективний зв'язок між традиційними галузями сільської економіки, приносячи створену ними вартість. Роль сільського господарства в новій моделі

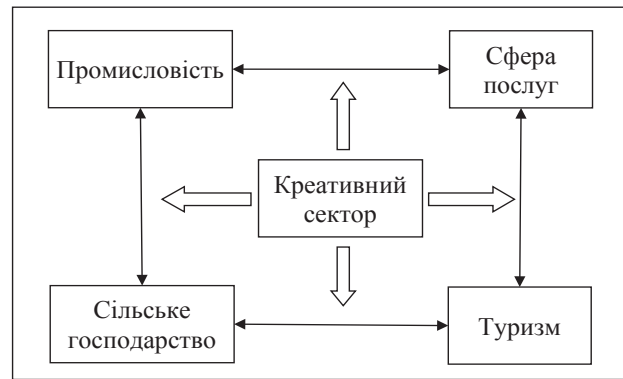


Рис. 2. Модель креативної сільської економіки: графство Принц-Едвард

Джерело: розроблено автором

не обмежується лиш виробничою функцією, а розширюється за рахунок сприйняття його як невід'ємного джерела збереження сільського середовища. При цьому туризм виконує важливу економічну (отримання прибутку) та інтеграційну (об'єднання галузей економіки) функції. Завдяки реалізації креативної моделі сільської економіки в графстві Принца Едварда було відновлено традиційні галузі промисловості (місцевий завод із виробництва твердих сирів, консервів та ін.), а сфера торгівлі набула нових рис динамічного розвитку. Таким чином, сільська економіка графства стала більш диверсифікованою, зменшивши рівень залежності та вразливості від впливу глобалізаційних процесів, використовуючи при цьому можливості, що генеруються зовнішнім середовищем.

Висновки. Підсумовуючи, треба зауважити, що виклики, загрози й руйнування усталеного економічного порядку потрібно розглядати як стимули для нових процесів розвитку.

У постіндустріальну епоху значно посилюються функціональні зв'язки між різними рівнями господарських систем й особливо актуалізується зовнішній вплив на сільську економіку. Структурні зміни в глобальній економіці створюють додаткові можливості для тих сільських економік, що володіють якісним середовищем для утримання творчих, креативних людей, що здатні генерувати нові ідеї.

Розвиток креативної моделі сільської економіки висуває підвищені вимоги до якості і середовища, і суб'єктів господарської діяльності, і споживачів креативної продукції. Ці вимоги стосуються не лише матеріальної частини – тобто високого рівня добробуту для придбання креативних товарів та послуг, а й духовної – усвідомлення їх цінності, що не обмежується їх функціональною корисністю, а насичує позитивними емоціями піднесення, задоволення та радості.

Стратегія розвитку креативної економіки графства Принц-Едвард досить унікальна, що накладає певні обмеження для її реалізації в інших сільських громадах без врахування специфічних особливостей. Незважаючи на це, важливість досвіду графства Принц Едвард полягає в здатності до постійної адаптації, використання внутрішніх переваг та відповідності потребам зовнішнього попиту.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Howkins J. (2001) *The Creative Economy: how people make money from ideas*. Penguin Group (USA) Incorporated.
2. Флориди Р. Креативный класс: люди, которые меняют буду-

- щєе. Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Классика-XXI», 2005. – 421 с.
3. Лэндри Ч. Креативный город. – М.: Издательский дом «Классика-XXI», 2011. – 399 с.
 4. Ling C., Dale A. (2011) Nature, place and creative class: Three Canadian case studies. *Landscape and Urban Planning* 99 (2011), PP. 239-247.
 5. Альжанова Ф. Креативная экономика: теоретическая концепция и ее практическое применение [Электронный ресурс] / Ф. Альжанова – Режим доступа: www.kazinvestexpo.org/ru/lecture/view/473.
 6. Клоудова И. Влияние развития креативной экономики на экономически отсталые регионы / И. Клоудова // Журнал новой экономической ассоциации. – 2010. – № 5. – С. 110-125.
 7. Taylor D., Baeker G. (2008) Economic Restructuring through Culture in Small Towns and Rural Areas: Building Creative Rural Economies. *The International Forum for the Creative Economy*. 17 March 2008.
 8. Coffey, W. J. (2000). Canadian Cities and Shifting Fortunes of Economic Development. *Canadian Cities in Transition*. T. Bunting and P. Filion. New York, Oxford: 121-150.
 9. Hracs B. Culture in the Countryside: a Study of Economic Development and Social Change in Prince Edward County, Ontario. Graduate Program in Geography. York University. Toronto, Ontario. 2005, 148 p.

УДК 332

Мікловда В.П.
доктор економічних наук, професор
Ужгородського національного університету,
член-кореспондент
Національної академії наук України

ХАРАКТЕРИСТИКА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЗАКАРПАТТЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Стаття присвячена оцінці сучасного стану розвитку сільського господарства Закарпатської області. Визначено актуальність розвитку аграрного виробництва для забезпечення соціально-економічного піднесення сільських територій. Охарактеризовано особливості розвитку сільських територій Закарпаття. Стратегічними пріоритетами розвитку агропромислового комплексу Закарпатської області визначено органічне виробництво.

Ключові слова: сталий розвиток, сільські території, сільське господарство, органічне виробництво.

Микловда В.П. ХАРАКТЕРИСТИКА СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА ЗАКАРПАТТЯ В КОНТЕКСТЕ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ

Статья посвящена оценке современного состояния развития сельского хозяйства Закарпатской области. Определена актуальность развития аграрного производства для обеспечения социально-экономического подъема сельских территорий. Охарактеризованы особенности развития сельских территорий Закарпаття. Стратегическими приоритетами развития агропромышленного комплекса Закарпатской области определено органическое производство.

Ключевые слова: устойчивое развитие, сельские территории, сельское хозяйство, органическое производство.

Miklovda V.P. DESCRIPTION OF AGRICULTURE of TRANSCARPATHTIA IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE RURAL DEVELOPMENT

Article is devoted to assessing of current state of agricultural development in Zakarpattia region. Is determined the relevance of the development of agricultural production to ensure social-economic uplifting of rural areas. Are characterized features of the development of rural areas of Zakarpattia. Organic production is defined as strategic priorities of the development of agro industrial complex of Zakarpattia region.

Keywords: sustainable development, rural areas, agriculture, organic production.

Постановка проблеми. У період глобальних викликів світової економіки виникає потреба розробки заходів та механізмів сталого розвитку. Перед світовою спільнотою стоїть завдання вирішення проблем кліматичних змін, вичерпаності невідновлюваних ресурсів, особливо енергоносіїв, забруднення повітря і води тощо.

Ефективне подолання негативних тенденцій у розвитку сільського господарства та українського села, сприятиме вирішенню вищезазначених проблем та забезпеченню конкурентоспроможності нашої держави з економічними системами розвинених країн.

Сучасний етап розвитку України характеризується необхідністю пошуку нових, притаманних культурним та історичним особливостям суспільства, форм реалізації господарської діяльності, які б одночасно відповідали світовим тенденціям та механізмам досягнення мети раціонального використання наявних природних ресурсів [1].

Аналіз останніх досліджень. Слід зазначити, що проблеми сталого розвитку сільських територій і агропродовольчої сфери України знаходяться в центрі уваги вітчизняних вчених-економістів, політиків, господарників, громадських діячів, експертів, а також багатьох пересічних громадян, що переймаються питаннями забезпечення еколого-соціально-економічного розвитку сіл. Питання пов'язані із вище означеною проблематикою широко дискутуються в наукових працях провідних вчених. Серед яких дослідження О.М. Алимова, І.А. Іртищевої, І.М. Лицура, Е.М. Лібанової П.Т. Саблука, М.А. Хвесика та інших. Ними вже напрацьовані теоретичні положення, на базі яких можна робити певні узагальнення і проводити подальші дослідження. Проте вивчення даної проблематики в сучасних умовах господарювання залишається актуальним і потребує безперервного подальшого моніторингу і розробки спеціального інструментарію розвитку українського села.